

Helsinki 15.11.2016

Dnro 156/03/16

Viite: Lausuntopyyntö VM037:06/2016; VM/702/00.01.00.01/2016

Asia: Lausuntopyyntö uuden valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtäviä hoitavan viraston nimestä 3.11.2016

Valtiovarainministeriön kirjaamo
tiedoksi: neuvotteleva virkamies Jaana Salmi

Lausunto nimiehdotuksesta *Valtion lupa-, ohjaus- ja valvontavirasto*

Tausta

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa uuden viraston suomenkielisestä nimiehdotuksesta *Valtion lupa-, ohjaus- ja valvontavirasto*. Koska virastolle tarvitaan nimi myös ruotsiksi ja erikieliset nimet voivat vaikuttaa siihen, millainen sananvalinta olisi toisenkielisessä nimessä paras, lausuntomme koskee myös ruotsinkielistä nimeä.

Lausuntopyynnön mukaan kyseessä on uudenlainen valtion virastomalli eli valtioneuvoston ministeriöiden yhteinen virasto. Lakiehdotuksessa täsmennetään, että kyseessä on ”valtioneuvoston alainen niiden ministeriöiden yhteinen virasto, joiden toimialaan kuuluvia tehtäviä se hoitaa” (1 §). Virastoon koottaisiin aluehallintovirastojen ja osittain ELY-keskusten sekä joidenkin keskushallinnon virastojen, kuten Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviran, hoitamat valtiolle kuuluvat lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävät. Lisäksi virastolle kuuluu muita oikeusturvatehtäviä. Ahvenanmaalle jäisi edelleen valtion aluehallinnon viranomaiseksi Ahvenanmaan valtionvirasto hoitamaan nykyisiä tehtäviään.

Lausuntopyynnössä todetaan edelleen, että virastosta tulisi hallintoviranomainen, joka käyttää valtakunnallista toimivaltaa ”silloinkin, kun tehtävät edellyttävät alueellista tai paikallista läsnäoloa”. Toiseksi periaatteeksi mainitaan valtakunnallisesti yhtenäisen toimintatavan ja ratkaisukäytännön soveltaminen.

Lisäksi todetaan, että sosiaali- ja terveydenhuollon lupa-, rekisteröinti- ja valvontatehtävien organisoimiseksi on valmisteltavana toinenkin vaihtoehto, jossa kyseiset tehtävät koottaisiin aluehallintovirastoista ja Valvirasta sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan uuteen virastoon eikä ehdotettuun Valtion lupa-, ohjaus- ja valvontavirastoon.

Tavoitteena on joka tapauksessa monialainen valtakunnallinen virasto. Lakiesityksen mukaan virasto ”turvaa alueilla toimien perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista ja

valvoo yleistä etua hoitamalla monialaisena valtion hallintoviranomaisena lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja valvontatehtäviä” (1 §).

Perustelut

Nimiehdotukseen *Valtion lupa-, ohjaus- ja valvontavirasto* on selvästi pyritty kiteyttämään toiminnan valtakunnallisia ja alueellisia ydintehtäviä. Vaikka nimi on sisällöltään asiallinen, ymmärrettävä ja kielellisesti korrekki, se tulisi aiheuttamaan käytännössä hankaluuksia nimen muistamisen ja oikeinkirjoituksen suhteen: nimi on pitkä, ja se sisältää pilkun ja kaksi yhdysmerkkiä. Ruotsiksi nimi olisi *Statens tillstånds-, styrnings- och övervakningsverk*, johon sisältyvät samat pituus- ja välimerkkiongelmät kuin suomenkieliseen nimeen.

Nimen ei yleensä tarvitse sisältää kaikkia organisaation toimialoja toimiakseen hyvin. Usein nimeen voidaan poimia vain yksi elementti ja kertoa asiakkaille, että virasto hoitaa nimessään mainitun lisäksi muitakin asiaan liittyviä tehtäviä. Yksi hyvä esimerkki sellaisesta nimestä on *Museovirasto*, ruotsiksi *Museiverket*. Museovirastohan on asiantuntijaviranomainen, jonka tehtäviin kuuluu museotoiminnan lisäksi kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristön suojelu. Lausuntopyyntöä esitetyn nimiehdotuksen sanoista ainakaan *lupa* ja *valvonta* eivät kuitenkaan yksinään kuvaisi toiminnan luonnetta riittävällä tasolla.

Lyhyyttä ei pidä tavoitella siten, että pitkän selitenimen alkukirjaimista muodostetaan yksikielinen tekninen lyhenne oheisnimeksi. Niin on menetelty esim. *Valviran* tapauksessa ja siirretty suomenkielisistä sanoista tehty lyhenne vielä sellaisenaan ruotsin ja englannin kieleen, joissa lyhennettä ei voi mitenkään avata näistä kielistä käsin. Tässä kohtaa on hyvä muistaa myös eduskunnan oikeusasiamiehen lausunto 1.1.2003, jossa todettiin, että suomen kielestä muodostetun lyhenteen sisältävä *ELY-centralen* elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ruotsinkielisenä lyhenteenä ei ole kielilain eikä hallintolain mukainen. Sote- ja maakuntauudistus -tiedotteessa 9/2016 (*Vahva perusoikeuksien toteutumisen valvoja on monialainen*) viraston työnimeksi mainittu LUOVA ei siis ole sopiva julkisen viranomaisen nimeksi.

Keskeistä on, että nimestä selvästi näkyy toiminnan luonne. Tässä tapauksessa ydintä on yhdenvertainen valtakunnallinen ohjaus. Kun nykyiset aluehallintovirastot lakkautetaan ja niiden tehtävät siirtyvät ehdotuksessa mainitulle uudelle valtakunnalliselle virastolle, jolla on alueilla toimipaikkoja, viraston nimeksi sopisi *Valtion aluehallintovirasto*, ruotsiksi *Statens regionförvaltningsverk*. Näistä nimistä ilmenee valtakunnallisuus suhteessa alueisiin ja toiminnan luonne. Etuna on se, että *aluehallintovirasto* on jo omaksuttu kieleen ja sen alle on totuttu liittämään tehtäviä, joista uusikin virasto vastaa. Nimen alussa oleva sana *valtion* kuvaisi toiminnan tason valtakunnallisuutta, *aluehallinto* puolestaan valtionhallinnon läsnäoloa alueilla.

Jos sanaa *aluehallinto* ei haluta uuteen nimeen, toinen vaihtoehto olisi lyhyempi *Valtion aluevirasto*, ruotsiksi *Statens regionmyndighet*. Se kuvaisi sekä valtakunnallisuutta että alueellisuutta. Jos nimessä halutaan korostaa valtakunnallisuuden lisäksi enemmän hallintoa kuin alueilla toimimista, lupien myöntäminen, ohjaus- ja valvontatoiminta voidaan kiteyttää yhteen nimessä *Valtion hallintovirasto*, ruotsiksi *Statens förvaltningsmyndighet*.

Suositus

Edellä mainituista syistä suositamme uudelle virastolle vaihtoehtoisesti jotakuta seuraavista nimistä:

Valtion aluehallintovirasto, ruotsiksi *Statens regionförvaltningsverk*,

Valtion aluevirasto, ruotsiksi *Statens regionmyndighet* tai

Valtion hallintovirasto, ruotsiksi *Statens förvaltningsmyndighet*.

Siinä vaiheessa, kun viraston organisaatio selkenee ja aletaan suunnitella uuden viraston alueellisia toimipisteitä, myös niille tarvitaan yhdenmukaisin periaattein muodostetut nimet suomeksi ja ruotsiksi. Kun asia etenee niin pitkälle, lausumme mielellämme myös niistä.

Ulla-Maija Forsberg
johtaja
Kotimaisten kielten keskus

Salli Kankaanpää
kielenhuolto-osaston johtaja

Nina Martola
ruotsin kielen osaston johtaja

Työryhmä: Elina Heikkilä, Sari Maamies, Ulla Onkamo, Sirkka Paikkala, Aino Piehl,
Maria Vidberg